

חדשות ערוץ 2 באינטרנט. המהדורה המרכזית של חדשות 2 בשידור חי עם יונית לוי לצפייה ישירה

2016
ייד הרכב

האם אנחנו עומדים בפני חיים ללא פנסיה?

שנות הזהב כבר לא שוות הרבה. במקרה הטוב, תקבלו מהפנסיה חצי ממה שהתרגלתם להרוויח. במקרה הרע, תיאלצו להתקיים מקצבאות זקנה מדלדלות. התוצאה: יותר ויותר אנשים יעבדו עד שיפלו. מה יכולים צעירים לעשות כדי להתכונן לעתיד הזה, ולמה לעבוד בגיל 80 זה דווקא טוב עבורכם

מירב דוסטר | mako | פורסם 23/10/16 07:04

מצב בלתי אפשרי במדינה שמבוססת על ערבות הדדית | אילוסטרציה: shutterstock

כמה שנים טובות לפני הסוף, אבל אחרי שנתנו את כל מה שיש לנו לחברה, אמורה להיות תקופה הפרישה. זה נשמע נהדר. חזרה לילדות, אבל בלי שאיש מנסה ללמד אותנו משהו, או אומר לנו מה לשתות ומה לאכול.

אלא שקשה לצפות לשנות הזהב כאשר יותר ויותר אנשים מסבירים לנו שהפנסיה שהורגלנו לסמוך עליה, לא באמת תהיה שם עבורנו באותן שנים. כששר הרווחה חיים כץ מזהיר שכל מי שהתחיל לעבוד משנת 1995 וצפונה לא יכול לצפות לפנסיה שתקיים אותו, נראה שאי אפשר להתעלם מאפשרות של עבודה עד המוות. הצעירים כבר הבינו את המסר. [סקר של חברת מנפאור העולמית](#) גילה שלפחות שלישי מבני דור ה-Y צופים שלעולם לא יוכלו לפרוש מהעבודה.

אפשר להציץ אל העתיד כבר עכשיו, כאשר בוחנים את מצבים של פנסיונרים שנאלצים להמשיך ולעבוד, לרוב בעבודות פיזיות שאינן מתאימות לגילם ובודאי לא לניסיון החיים הארוך שלהם. הקשישים הם השקופים האמיתיים של ישראל. אחת לכמה חודשים אנחנו נזכרים במצבם, כאשר נחשף מצבו הכלכלי הרעוע של אמן ידוע שהגיע לגיל פרישה, כפי שהיה במקרה של המלחין נחום היימן או המשורר דוד אבידן.

אם זה מה שקרה להם, מה מצפה לנו? ראשית, פרישה בגיל מאוחר הרבה יותר ממה שהתרגלנו אליו.

עוד ב-[mako](#) כסף:

[חידון הפרסומות הגדול](#)

[העולם הסודי של מנהלי העושר של המיליארדרים](#)

[דעה: מרמים אותנו כשאומרים שיש לנו סיכוי במחיר למשתכן](#)

תוחלת החיים שלנו והולכת ומתארכת, כיום מדובר על 84.1 שנים בממוצע לנשים ו-80.3 בממוצע לגברים. מדו"ח הביטוח הלאומי שפורסם ב-2013 עולה כי בגלל העלייה בתוחלת החיים, שיעור מקבלי קצבאות הזקנה שעבדו בישראל עלה ב-2012 ב-4.3% לעומת 2011. אם נוסיף את קרנות הפנסיות המתכווצות, והגירעונות העתידיים הצפויים בביטוח הלאומי, כנראה שלא תהיה ברירה אלא לשנות את גיל הפרישה. בוועדה שהתכנסה במרץ האחרון, הוגשו המלצות לפיהן גיל הפרישה של נשים יעלה ל-65, אך ייעצר בגיל 64 לצורך בדיקת הרלוונטיות של העלאה בשנה נוספת.

"לאנשים שהם בחלקם דור המייסדים של מדינת ישראל, מגיעה הזכות לא לעבוד ולנוח", אומר ד"ר בעז בן דוד, מבית הספר לפסיכולוגיה בבינתחומי הרצליה, "אנחנו מדינה יהודית ודמוקרטית, והבסיס המשותף לה הוא ערבות הדדית, הכבוד למשפחה ולמבוגר. מי שמגיע לו לקבל עזרה, זו זכותו, הוא עבד כל החיים וזכאי לקבל את החסכונות שיאפשרו לו לחיות בכבוד בגיל מבוגר. אדם ששילם מיסים כל חייו, מגיעה לו האפשרות לא לעבוד. זה לא הוגן להעלות את גיל הפנסיה, ולגזול מאדם את הזכות לפרוש, להכריח אותו בגיל מבוגר לעבוד עבודה פיזית, זה עושק ולא רק שזה פוגע בו, זה פוגע גם בנו כחברה".

ישעיהו אבייך מקוקן, בן 83 מלוד, עובד בביקין בנתב"ג | צילום: חדשות 2

מנגד, מציין ד"ר בן דוד את הבעייתיות במציאת עבודה בגילאים מבוגרים. הקושי לדבריו מתחיל כבר בגיל 50, בשוק שנוטה להעדיף עובדים צעירים. לדבריו, החברה דווקא מרוויחה מאנשים בעלי ניסיון של שנים ארוכות שמבקשים להמשיך ולהיות חלק ממעגל העבודה.

"כשאנשים פורשים הם יכולים להרגיש שהם לא תורמים או מייצרים ערך ולעיתים להיכנס לדיכאונות. הפרישה לפנסיה צריכה להיות אופציה כמו בעולם כולו. האבסורד הוא שאלו שצריכים לנוח נאלצים לעבוד בגילאי הפרישה בעבודות קשות עם משכורת נמוכה ומי שיכול לעבוד, אנו מונעים זאת ממנו. יש צורך בתכנית מסודרת והיערכות שבה, מי שבחר לפרוש יפרוש, ומי שירצה להמשיך לעבוד, המדינה צריכה לאפשר לו זאת ולעודד מקומות עבודה לקבל עובדים גם בגיל מבוגר", אומר בן דוד.

הדור הצעיר לא חושב על פנסיה

סיבה נוספת לחיים של עבודה ללא הפסקה היא הסיבה הפשוטה שעלול לקום בישראל דור שלם שכלל לא טורח לנסות ולהבטיח לעצמו פנסיה שתקיים אותנו בשנות חייו המאוחרות. הבעיה, כמו תמיד, מתחילה במודעות.

ד"ר ליאת הדר, חוקרת כלכלה התנהגותית, בדקה מדוע אמריקאים רבים לא חוסכים לפנסיה. בניגוד לישראל, שבה שכיר מחויב לחסוך לפנסיה על פי חוק, בארה"ב הדבר נתון לשיקולו של השכיר, שיכול להחליט לא לחסוך. התוצאות הצביעו על כך שאנשים שלא חוסכים או שחוסכים מעט מדי מתאפיינים ברמת השכלה נמוכה, והם לרוב אינם מבינים את החשיבות והמשמעות של חיסכון לפנסיה.

[<< הגעתם לגיל 50 בלי פנסיה? יש מה לעשות](#)

אנשים רבים מתחילים לחסוך לפנסיה מאוחר מדי ומעט מדי. חלקם עדיין נושאים חובות כמו משכנתא, וכאשר אין הכנסה, תשלומי משכנתא יכולים להעיק, במיוחד אם מדובר בבית שהושקע בו יותר מדי כסף.

"הפתרון שהוצע הוא ללמד אותם עד כמה זה חשוב לחסוך לפנסיה. בעשר השנים האחרונות הוציאו מיליארדים בארץ ובארה"ב כדי ללמד אנשים על החיסכון הפנסיוני, בהנחה שאם ידעו או יבינו יותר הם יחסכו יותר", אומרת הדר, "אבל מחקר שנעשה ב-2015 הצביע על כך שהתרומה של התוכניות לעידוד חיסכון פנסיוני היא מזערית. אנחנו יודעים ממחקרים שהדור הצעיר לא חושב על פנסיה. אלו אנשים עם עבודה קבועה ומשכורת קבועה שיכולים להפריש לפנסיה אבל דווקא הם הכי פחות מתעניינים בתחום. מה הסיבה? הפנסיה רחוקה מהם ולא רלוונטית. אנשים צעירים לא חושבים על מוות וסוף החיים אלא על כאן ועכשיו ולא בא להם להוציא חלק גדול יותר מהמשכורת עבור משהו שאולי יצטרכו בעוד ארבעים שנה".

יש הבדל בין עבודה שמעניקה טעם לחיים, לעבודה שנכפית על קשישים | אילוסטרציה: shutterstock

מאיזה גיל מומלץ לחסוך?

"בארה"ב וגם בארץ, ההמלצה היא להתחיל לחסוך הכי מוקדם שאפשר. בגלל שבישראל יש שירות צבאי, הכול נדחה לשלב יותר מאוחר. בארה"ב ההמלצה היא לחסוך בין 15-10 אחוזים מהמשכורת לפנסיה. כשכפועל החציון של אחוז החיסכון הוא 6 אחוזים, ללא הבדל ברמות שכר. כלומר אנשים חוסכים מחצית ממה שהם צריכים".

שום דבר לא ידוע

מספר שינויים משמעותיים בעולם הפנסיות מתחוללים בעולם המערבי בעשורים האחרונים. אם בחלק מהמדינות המערביות אנשים יכלו לצאת לפנסיה בגיל 55-65 ולהתבסס על קבלת פנסיה מהמדינה או מהמעסיק שלהם, שתבטיח את רמת החיים ורמת ההכנסה לה הם היו מורגלים לפני יציאתם לפנסיה, המציאות הזו השתנתה בצורה דרמטית.

פרופ' ישראל (איסי) דורון, ראש החוג לגרונטולוגיה, באוניברסיטת חיפה מסביר כי בין השנים 1995-2002 נסגרה האפשרות להצטרף לפנסיות תקציביות במדינה.

הדור של הפנסיות החדשות לא יודע מה תהיה התשואה של הפנסיה שיקבל בעתיד.

"הפנסיות החדשות לא מבטיחות מראש סכום ידוע שהוא פונקציה של כמה הרוויחו לפני שיצאו לפנסיה, אלא סכום לא ידוע שמבוסס על נתונים משתנים כמו למשל שיעורי התשואה בשוק ההון או שיעורי הריבית או הביצועים של המניות ואגרות החוב שבהן מושקעות קרנות הפנסיה", אומר פרופ' דורון.

שוק העבודה יכול בכלל להחזיק את הדור המבוגר? | אילוסטרציה: shutterstock

מחן הערכות המספריות של הפנסיות?

"קרנות הפנסיה הוותיקות או ההסדרים של הפנסיה התקציבית הבטיחו לעובדים פנסיה בשיעור של עד 70% מרמת ההכנסה ערב יציאתם לפנסיה, כלומר מי שניהל את הקריירה עם 10,000 שקל ידע בוודאות שיקבל פנסיה של 7,000 שקל. יחד עם קצבת זקנה של בערך 2,000 שקל הוא ישמור על רמת חיים קרובה לזו שהוא קיים טרם יציאתו לפנסיה. אבל המציאות הזו התהפכה לחלוטין כי היום כשאדם ייצא לפנסיה הוא לא יודע כמה יקבל. הערכות אופטימיות מדברות על 55%-50% מרמת ההשקעה שהפקיד לאורך השנים (אין לזה בהכרח קשר למשכורת האחרונה שלו ערב יציאתו לפנסיה). לאור הביצועים ורמות התשואות היום, נראה שבפועל שיעור התחלופה שלו יהיה אף יותר נמוך כ-40% או פחות".

במציאות כזו, טוען פרופ' דורון, עולה שאלה האם אנשים יוכלו להרשות לעצמם לאבד את רמת החיים אליה היו מורגלים. יש הטוענים שצריך להגדיל בצורה משמעותית בפנסיות החובה את המרכיב של אגרות חוב שבהן יש תשואה מובטחת, כדי שבבוא היום אכן נדע ברמת ביטחון יותר גבוהה מה צפוי להיות גובה הפנסיה.

לבטל את חובת הפרישה

קרנות הפנסיה החדשות מבססות בין היתר את גובה הפנסיה על תוחלת חיים. במציאות שבה תוחלת החיים ממשיכה לעלות, המשמעות היא שהפנסיה באופן יחסי קטנה. אם אדם רוצה לשמור על רמה סבירה של גובה הפנסיה, הוא יאלץ לדחות או מועד היציאה לפנסיה ולעבוד יותר שנים. ומי יודע מה יהיה מצבו לאחר מכן.

אם בעבר גיל 65 נחשב ל"זקן", היום הדבר לא מובן מאליו. עוד פחות מובן מאליו שאנשים בגילאים הללו בכלל רוצים לצאת משוק העבודה.

"השיקולים לעבוד בגילאי פרישה הם מורכבים: לעיתים מדובר באילוץ כלכלי ולעיתים מתוך בחירה ורצון. מבוגרים מוצאים סיפוק ומשמעות, מעגל התייחסות חברתי, שומרים על קשר עם אנשים צעירים יותר. לכן האתגר הוא לשבור את המבנה החברתי שבו אנשים חויבו להפסיק לעבוד בגיל קבוע ומוגדר מראש, ולאפשר זאת כבחירה", אומר פרופ' דורון.

הצעירים צריכים להתחיל לדאוג לעצמם כבר עכשיו | אילוסטרציה: shutterstock

הוא מדגיש שבכל העולם המערבי לא קיים יותר מושג של גיל פרישה חובה. המדינה מאפשרת לאנשים לבחור את נקודת הזמן שבה הם בוחרים להפסיק לעבוד על סמך תחשיב כלכלי רציונלי כמו כמה פנסיה צברו, והאם גובה הפנסיה יספק את הצרכים שלהם. "הרפורמה הראשונה צריכה להיות פריצת הגבולות הקבועים של חלוקה ברורה מתי אתה עובד ומתי אתה חייב להפסיק לעבוד, וייצור מנגנוני גמישות וחופש בחירה".

נכון להיום, גיל הפרישה לגמלאות הוא 67 לגברים ו-62 לנשים. בגיל פרישת חובה המעסיק רשאי לחייב עובד לפרוש, אך במקרה שעובד מבקש להמשיך ולעבוד מעבר לגיל זה, המעסיק חייב לשקול את בקשתו באופן פרטני. גיל הזכאות ליציאה לפנסיה מוקדמת הוא 60, ולקראת שנת 2017 תיבחן העלאה הדרגתית של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 לגיל 64.

"יש לדחות את גיל הפרישה ולהעלות אותו באופן שיתאים את עצמו למציאות האנושית המשתנה", אומר פרופ' דורון, "פרישה בגיל 65 נקבעה במאה ה-19 בתקופה שבה תוחלת החיים הממוצעת הייתה נמוכה הרבה יותר. מבחינה כלכלית כדי שניתן יהיה להבטיח אנשים היוצאים לפנסיה בכבוד יהיה נכון לדחות את נקודת היציאה לפנסיה".

21% מהקשישים חיים בעוני

על פי נתוני הביטוח הלאומי, קצבת הזקנה הממוצעת היא כ-2,200 שקלים, והיא משתנה בהתאם למספר שנות העבודה והגיל של מקבל הקצבה. למי שאין לו הכנסות נוספות מקבל גם תוספת השלמת הכנסה ואז גובה הקצבה הממוצעת הוא כ-3,000 שקלים ליחיד או 4,800 שקלים לזוג.

כ-900 אלף משפחות קשישים מקבלות קצבאות זקנה ושארם מהביטוח הלאומי, מתוכם 190 אלף משפחות מקבלות גם השלמת הכנסה. מדובר באנשים שאין להם הכנסה נוספת כמו פנסיה והם חיים רק מקצבת זקנה והבטחת הכנסה. במילים אחרות, 21% מהקשישים בישראל חיים בעוני ונאלצים להישען על קצבאות זעומות שלא מאפשרות לחיות בכבוד. מאלו אשר נאלצים להמשיך לעבוד בגילאים מתקדמים, נגרעת גם השלמה הכנסה. העתיד, למקרה שתהיתם, לא מבטיח שיפור.

המלצות נוספות

צברת מעל חצי מיליון? ההזדמנות שלא מספרים לך עליה (ריאלי)

טהוניה רובל כבר לא מתביישת

חשד לרצח: תושבת יפו נמצאה מתה

"קצבאות הזקנה הבסיסיות שאנשים מקבלים מביטוח לאומי, לאורך השנים יקטנו. בהשוואה בינלאומית, הפנסיה הבסיסית במדינת ישראל נמוכה וצריך לחשוב איך לשפר את אותה פנסיה בסיסית כדי שתבטיח ביטחון כלכלי, ללא קשר לפנסיה התעסוקתית. יש פה אתגר מורכב שצריך להתמודד איתו ולתכנן אותו, כדי להימנע ממצאות של עולם בלי פנסיה, עולם שבו אתה צריך לעבוד בגיל 90 אחרת תמות מרעב", אומר פרופ' דורון.

זה העתיד שצפוי לנו?

"עם כל הביקורת, אף אחד לא מעלה על דעתו שנחזור אחורה לעידן שלפני מדינת

רווחה שבו אנשים נאלצו לעבוד עד מותם כי אחרת היו מתים מרעב. אין כרגע מחשבה כזו. האתגר הוא איך לא להגיע למקום של פנסיה לא ראוייה ולא מספיקה ולא מכבדת. עד 2007 בעולם של עובדים שכירים לא הייתה חובת פנסיה. אבל המצב השתנה. זה היה שינוי חשוב ודרמטי. יש מגוון של הסדרים בעולם, ויש לא מעט מקומות שהפנסיה מהמדינה היא הרבה יותר נדיבה ממה שנותנים בישראל. נכון להיום, התמורה שהקרנות מבטיחות לאנשים הולכות להיות נמוכות, זה אולי ייחלץ אנשים מקו העוני אבל לא יבטיח רמת חיים הולמת".

בחברה שבה שיעורי העוני בקרב הקשישים הם מהגבוהים בעולם המערבי, כיצד נוכל ליצור מציאות שבה אנשים עובדים, יוכלו לשמור בצורה סבירה על רמת החיים שלהם גם כשיצאו לפנסיה? איך נוכל לדעת שקרנות הפנסיה לא יהיו רק מכשיר שירים אותנו במעט מעל קו העוני, אלא יאפשרו לנו קיום מכובד. איך נוכל לדעת שהאפשרות לעבוד בגילאים 60, 70 ואפילו 80 תהיה מתוך בחירה, ולא מתוך כורח ואילוץ?

"התשובה היא לאפשר לאנשים לעבוד בגילאים מבוגרים, לאסור אפליה בתעסוקה בגיל גיל, לתת מידע לציבור ביחס לקרנות הפנסיה, ליצור קרנות ששיעורי דמי הניהול יהיו נמוכים יותר. יש ניסיונות להתמודד עם המציאות הלא פשוטה שהולכת להתרחש בעקבות המעבר לפנסיות החדשות. העולם הישן של הפנסיות התקציביות שהבטיחו פנסיה מוגדרת לא קיים ולא יחזור. יש כאן כוחות פוליטיים ועלויות, ואלו מאבקים לא פשוטים, אבל מתקיימים תהליכים, המודעות עולה אבל אנו רחוקים מהמצב שבו אפשר להגיד שנתנו מענה לאתגרים הללו", אומר פרופ' דורון.

איך דור ה-Z ישרוד את הפנסיה?

"הדפוס שבו אדם נכנס למקום עבודה בשנות ה-20 או ה-30 לחייו ועבד שנים באותו מקום עבודה עד לגיל הפנסיה שבו האמין שיוכל לחיות בכבוד מאותה פנסיה, עבר מהעולם. בעידן שבו אנשים עוברים ומשנים מקומות עבודה הם גם צריכים לחשוב במונחים של ריבוי קריירות או עבודות בגיל מבוגר, לתכנן תכנון פיננסי ארוך טווח כיצד הם הולכים לחיות בגיל 85-90 ואיך ההחלטות והבחירות שהם עושים היום ישפיעו על חייהם בגיל 90, כי הם הולכים לחיות עד אז".

[<< רבע מהישראלים היו רוצים לצאת לפנסיה במדינה אחרת](#)

יודעים מה הסיפור הבא שלנו? כתבו אלינו money@mako.co.il

[מצאתם טעות בכתבה? ספרו לנו ונתקו](#)

תגיות: [עבודה](#)

mako לא מאשר תגובות מסיתות, גזעניות ומפלות

http://www.mako.co.il/news/Article-9110b5b9ceae751006.htm מצא כתבה זו ב
www.mako.co.il כל הזכויות שמורות ל